

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка**

Факультет педагогіки та психології

Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ЕТНОПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА В ОСВІТІ

СИЛАБУС

2019–2020 навч. рік

Силабус з етнопедагогічної компетентності менеджера в освіті для студентів, що навчаються за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 012 Дошкільна освіта, освітньо-професійною програмою Дошкільна освіта та Початкова освіта (освітній рівень «магістр»).

Розробник: Ткаченко О. М. – д-р. пед. наук, професор

Силабус схвалено на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1.

Завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти

(підпис)

Радул О. С.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <i>01 Освіта/Педагогіка</i>	Нормативна	
Розділів / Змістових модулів – 2	Спеціальність: <i>012 Дошкільна освіта</i> додаткова спеціальність/ спеціалізація – <i>013 Початкова освіта</i>	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: повідомлення з теми		6-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр: 2	
		Вид контролю	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>магістр</i>	залік	залік
		Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		86 год.	110 год.
		Консультації	
0 год.	0 год.		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- курс передбачає опанування студентами системи знань з етнопедагогіки, усвідомлення їх цінності для майбутнього фахівця в галузі освіти, зокрема й організатора в цій системі, формування елементарних умінь організації роботи в навчальному закладі з реалізацією вимог етнопедагогічного підходу, набуття досвіду творчої етнопедагогічної діяльності та етнопедагогічних цінностей, важливих для майбутнього організатора в системі освіти.

Завдання:

- актуалізувати знання студентів, отримані у процесі вивчення педагогіки;
- озброїти студентів системою знань з етнопедагогіки;
- сформувати у майбутніх організаторів у системі освіти елементарні уміння й навички з реалізації вимог етнопедагогічного підходу в освіті;
- познайомити студентів з можливими шляхами вдосконалення власної педагогічної майстерності на основі творчого застосування положень етнопедагогіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- понятійно-категорійний апарат курсу;
- завдання, зміст, відомі методи, форми, методики, технології виховання дітей, традиційних для різних народів світу, зокрема українців;
- шляхи підвищення рівня професіоналізму вчителя початкових класів через удосконалення його етнопедагогічної компетентності;
- специфіку реалізації положень етнопедагогічного підходу в освіті у роботі організатора в системі освіти;

вміти:

- грамотно застосовувати понятійно-категорійний апарат;
- аналізувати наукові педагогічні праці з позицій сучасної етнопедагогіки;
- визначати проблеми етнопедагогічного характеру в організації педагогічного процесу в межах класу і школи та розв'язувати їх;
- застосовувати окремі традиційні педагогічні методи та прийоми в процесі ігрового моделювання;
- виявляти власну етнопедагогічну творчість у процесі підготовки і проведення занять різної форми та в роботі організатора в системі освіти;
- діагностувати рівень власної етнопедагогічної компетентності.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ I. /Змістовий модуль I. Етнопедагогічні засади діяльності сучасного педагога.

Тема 1. Етнопедагогіка як педагогічна наука

Розвиток етнопедагогіки як педагогічної науки. Предмет вивчення етнопедагогіки. Основні категорії етнопедагогіки. Завдання етнопедагогіки як педагогічної науки.

Складники народної педагогіки. Системи знань про етнос, народні погляди на дитину, її вікову періодизацію, родину та особливості родинного виховання дітей; мету, завдання, принципи, правила, методи, засоби, прийоми, форми навчання й виховання юних поколінь; особливості виховання патріота-лицаря та формування в дітей зорієнтованості на національне й загальнолюдське; педагогіку народного календаря та специфіку виховання засобами різних видів народного мистецтва; народні погляди на ідеали дорослого, вихователя, учителя, їхні обов'язки перед дітьми, підлітками й молоддю тощо.

Тема 2. Традиції виховання і навчання дітей у різних народів.

Джерела вивчення педагогічних ідей різних народів сучасними науковцями.

Педагогічні погляди українців. Традиції українців у формуванні в дітей розумової, моральної, естетичної, трудової, фізичної культури.

Педагогічні погляди народів Європи. Відображення традиційних поглядів на виховання дітей в поглядах відомих педагогів ХУІІ–ХХІ століть. Провідні традиційні ідеї виховання дитини у народів Азії. Особливості виховання дітей у корінних народів Америки. Чинники формування педагогічних поглядів у народів Африки та Океанії.

Цінність традицій виховання і навчання дітей у народів світу для сучасного педагога. Вимоги етнопедагогічного підходу в системі освіти.

Розділ II. /Змістовий модуль II. Особливості реалізації вимог етнопедагогічного підходу в освіті у контексті діяльності менеджера в цій системі.

Тема 3. Структурна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти.

Етапи становлення проблеми формування етнопедагогічної компетентності майбутнього педагога в етнопедагогічному та компетентнісному контекстах.

Сутність етнопедагогічної компетентності та її структурні компоненти. Характеристика когнітивного компонента етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Характеристика мотиваційно-ціннісного компонента етнопедагогічної компетентності. Зміст операційно-ціннісного компонента етнопедагогічної компетентності. Індивідуально-особистісний компонент етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Взаємозв'язок та взаємообумовленість різних компонентів етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти.

Тема 4. Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти

Функціональна система етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Гносеологічний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Гуманістичний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Комунікативний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Навчальний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Виховний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Нормативний аспект

етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти. Інформаційний аспект етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти.

Рівні сформованості етнопедагогічної компетентності вчителя-вихователя. Діагностика рівнів сформованості етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти.

4¹. Структура навчальної дисципліни (денна форма)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	конс.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ I./ Змістовий модуль I. Етнопедагогічні засади діяльності сучасного педагога						
Тема 1. Етнопедагогіка як педагогічна наука	18	4	2			12
Тема 2. Традиції виховання і навчання дітей у різних народів	42	6	8			28
Разом за змістовим модулем 1:	60	10	10			40
Розділ I. /Змістовий модуль II. Особливості реалізації вимог етнопедагогічного підходу в освіті у контексті діяльності менеджера в цій системі						
Тема 3. Структурна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти	26	4	2			20
Тема 4. Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти	34	4	4			26
Разом за змістовим модулем 2:	60	8	6			46
Усього годин:	120	18	16	0	0	86

4². Структура навчальної дисципліни (заочна форма)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	конс.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ I./ Змістовий модуль I. Етнопедагогічні засади діяльності сучасного педагога						
Тема 1. Етнопедагогіка як педагогічна наука	20	2				18
Тема 2. Традиції виховання і навчання дітей у різних народів	38	2	2			34
Разом за змістовим модулем 1:	58	4	2			52

Розділ I. /Змістовий модуль II. Особливості реалізації вимог етнопедагогічного підходу в освіті у контексті діяльності менеджера в цій системі						
Тема 3. Структурна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти	24					22
Тема 4. Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти	38	2	2			36
Разом за змістовим модулем 2:	62	2	2			58
Усього годин:	120	6	4	0	0	110

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф./з.ф.)
1.	<i>Етнопедагогіка як педагогічна наука</i>	2/-
2.	<i>Традиції виховання і навчання дітей у різних народів</i>	8/2
3	<i>Структурна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти</i>	2/1
4	<i>Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти</i>	4/1
	Разом	16/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф./з.ф.)
<u>Змістовий модуль I.</u> Етнопедагогічні засади діяльності сучасного педагога		
1.	<i>Етнопедагогіка як педагогічна наука</i>	12/18
2.	<i>Традиції виховання і навчання дітей у різних народів</i>	28/34
<u>Змістовий модуль II.</u> Особливості реалізації вимог етнопедагогічного підходу в освіті у контексті діяльності менеджера в цій системі		
3.	<i>Структурна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти</i>	20/22
4.	<i>Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти</i>	26/36
	Разом	86/110

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання. З дисципліни «Етнопедагогічна компетентність менеджера в освіті» передбачена така форма семестрового контролю, як залік, який проводиться у кінці семестру.

Поточний контроль – це оцінювання   (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі усного та письмового опитування, оцінки виступів студентів на практичних заняттях, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: усна відповідь; письмова відповідь з теми; доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; письмові завдання (тестові, контрольні, творчі, дослідницькі роботи тощо); самостійне опрацювання тем; підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів, їх аналіз; виконання практичних завдань.

Критеріями оцінки є: *усні відповіді*: повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мовлення; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; *виконання письмових завдань*: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал оцінки рівня знань студентів з теми під час усного чи письмового опитування, виконання практичного завдання – **5 балів**:

- 5 б. - знання студента є глибокими, міцними, узагальненими, системними; студент вміє застосовувати знання творчо, його відповідь характеризує вміння самостійно оцінювати різноманітні педагогічні ситуації, явища, концепції та теорії, виявляти й відстоювати особисту позицію; вдало ілюструє теоретичні педагогічні положення;

- 4 б. - знання студента є достатньо глибокими, міцними, системними; студент вміє застосовувати знання на практиці, та без вияву креативності, його відповідь характеризує вміння самостійно оцінювати певні педагогічні ситуації, теорії, відстоювати особисту позицію; вдало ілюструє теоретичні педагогічні положення;

- 3 б. - студент знає ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, усвідомлює зв'язки між ними, самостійно застосовує знання в стандартних і нестандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна; студент інколи допускає незначні помилки у виконанні практичних завдань;

- 2 б. - студент знає найсуттєвіші істотні ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна, хоча їй бракує власних суджень; студент допускає незначні помилки у відповідях і під час виконання практичних завдань;

- 1 б. - студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний розв'язувати завдання за зразком. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена, не завжди ілюструється прикладом із педагогічної літератури. Виконання практичних завдань свідчить про середній рівень сформованості дослідницьких умінь;

Максимальний бал оцінки за виконане індивідуальне науково-дослідне завдання – **12 балів**. Виконання практичних завдань має на меті систематизацію, закріплення та поглиблення

знань студентів з курсу, формування у них умінь педагогічної техніки; розвиток навичок професійного самовдосконалення на рефлексивній основі.

При визначенні оцінки доцільно керуватися наступними критеріями: актуальність обраної проблеми дослідження, належна обґрунтованість актуальності; відповідність вимогам до структури наукових студентських робіт; повнота розкриття питань плану; логічність викладу матеріалу, співвідношення фактів і висновків, яскравість прикладів, чіткість розкриття головної думки, переконливість висновків; дотримання наукового стилю викладу матеріалу; наявність правильних посилань на першоджерела; достатня кількість літератури у списку, її відповідність текстовим посиланням; якість оформлення роботи.

Бали	Критерії та показники оцінювання
10-12 балів	<p>Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність. Правильно складено план роботи.</p> <p>Робота відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць.</p> <p>Чітко сформульовані мета і завдання роботи. Правильно визначені об'єкт і предмет дослідження. Сформульована гіпотеза. Доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження.</p> <p>Багата джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.</p> <p>Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал гармонічно поєднується з прикладами з педагогічної практики.</p> <p>Висновки відповідають змісту роботи.</p> <p>Студент дотримався вимог до наукового стилю викладу матеріалу.</p> <p>Робота виконана грамотно, без стилістичних, граматичних та пунктуаційних помилок.</p>
7-9 балів	<p>Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність. Правильно складено план роботи.</p> <p>Робота відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць.</p> <p>Чітко сформульовані мета і завдання роботи. З деякими помилками визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження.</p> <p>Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.</p> <p>Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал гармонічно поєднується з прикладами з педагогічної практики.</p> <p>Висновки відповідають змісту роботи.</p> <p>Студент не завжди дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу.</p> <p>Робота виконана досить грамотно, без стилістичних і граматичних, з деякими пунктуаційними помилками.</p>
4 – 6 балів	<p>Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Недостатньо переконливо обґрунтована її актуальність. План не повністю відповідає сформульованим завданням роботи.</p> <p>Робота не повністю відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць.</p> <p>Мета і завдання роботи частково відповідають темі і плану роботи. З деякими помилками визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Не зовсім доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження.</p> <p>Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси</p>

	<p>для опрацювання проблеми.</p> <p>Виклад матеріалу не завжди логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал інколи підтверджується прикладами з педагогічної практики.</p> <p>Висновки не повністю відповідають змісту роботи.</p> <p>Студент часто не дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу.</p> <p>Робота виконана зі стилістичними і пунктуаційними помилками.</p>
1 – 3 бали	<p>Невдало обгрунтована актуальність обраної теми дослідження. План не повністю відповідає сформульованим завданням роботи.</p> <p>Робота не повністю відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць.</p> <p>Мета і завдання роботи частково відповідають темі і плану роботи. З деякими помилками визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Не зовсім доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження.</p> <p>Бідна джерельна база, не використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми.</p> <p>Виклад матеріалу часто страждає нелогічністю. Мало посилань на першоджерела. Теоретичний матеріал не підтверджується прикладами з педагогічної практики.</p> <p>Висновки не повністю відповідають змісту роботи.</p> <p>Студент часто не дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу.</p> <p>Робота виконана зі стилістичними, пунктуаційними та граматичними помилками.</p>

1 бал студент може отримати за виконані завдання *самостійної роботи*.

0,5 б. ставиться студентові, який робить вдале доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

0,5 б. одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав *поточних оцінок*, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Розділ 1./ Змістовий модуль № 1		Розділ 2./ Змістовий модуль № 2		Індивідуальне науково-дослідне завдання	Підсумкова семестрова
T 1	T 2	T 3	T 4		
20	28	20	20	12	100

T1, T2 ... T4 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Етнопедagogічна компетентність менеджера в освіті». Навчальні посібники: Ткаченко О. М. Етнопедagogіка (2013); Ткаченко О. М. Загальні питання етнопедagogіки (2013). Монографія: Ткаченко О. М. Етнопедagogічна компетентність педагога (2012).

9. Рекомендована література

Базова

1. Афанасьев В. Ф. Этнопедагогика нерусских народов Сибири и Дальнего Востока / Виктор Федорович Афанасьев. – Якутск: Якутское книжное издательство, 1979. – 184 с.
2. Бабишин С. Д. Педагогическая мысль периода зарождения и развития феодализма / С. Д. Бабишин, Б. Н. Митюров // Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIУ–XVIII вв. / [сост. С. Д. Бабишин, Б. Н. Митюров]. – М.: Педагогика, 1985. – С.10–30.
3. Бек-де-Фукьер Л. Игры древних. Описание, происхождение и отношение их к религии, истории, искусствам и нравам / Луи Бек-де-Фукьер. – Выпуск 1. – К.: Типогр. В. И. Давиденка, 1877. – 220 с.
4. Беловолова С. П. Этнопедагогическая культура алтайцев: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. / Светлана Павловна Беловолова; Новосибирский гос. пед. институт. – Новосибирск, 2001. – 462 с.
5. Беляева Л. С. Саамская этническая педагогика: учебн. пособие / Люция Степановна Беляева. – Мурманск: МГПИ, 2001. – 152 с.
6. Богинич О. Народна скарбниця (Малі фольклорні жанри в методиці проведення українських народних ігор) / О. Богинич // Дошкільне виховання. – 2002. – №8. – С. 16–17.
7. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч. посіб. / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К.: Вища школа, 1994. – 398 с.
8. Болбас В. С. Этничная педагогика беларусау / Валерый Сяргеевіч Болбас. - Минск.: Бел. навука, 2004. – 175 с.

9. Виноградов Г. С. Народная педагогика / Георгий Семенович Виноградов. – Иркутск: Издание Восточно-Сибирского Отделения Русского Географического Общества, 1926. – 30 с.
10. Волков Г. Н. Этнопедагогика: учебник [для студентов средних и высших учебных заведений] / Геннадий Никандрович Волков. – М.: Издательский центр «Академия», 1999. – 168 с.
11. Грушевський М. Ф. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу / Марко Федорович Грушевський. – К.: Либідь, 2006. – 255 с.
12. Духнович О. В. Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских // Духнович О. В. Твори: у 4 т. – Т.2. – Пряшев: Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі, Відділ укр літ в Пряшеві, 1967. – 734 с.
13. Заглада Н. Побут селянської дитини / Н. Заглада // Народна культура українців: життєвий цикл людини: історико-етнологічне дослідження: у 5 т. / наук. ред. М. Гримич. – К.: Дуліби, 2008. – С. 214–396.
14. Измайлов А. Э. Народная педагогика: Педагогические воззрения народов Средней Азии и Казахстана / Измайлов Азиз Эминович. – М.: Педагогика, 1991. – 256 с.
15. Кон И. С. Этнография детства. Историографический очерк / И. С. Кон // Этнография детства: традиционные формы воспитания детей и подростков у народов Восточной и Юго-Восточной Азии / под ред. И. С. Кона. – М.: Наука, 1983. – С.9 – 51.
16. Ледлофф Ж. Как вырастить ребенка счастливым. Принцип преемственности / Жан Ледлофф. – М.: Генезис, 2007. – 207 с.
17. Летурно Ш. Эволюция воспитания у различных человеческих рас / Шарль Летурно. – Спб.: Тип. Товарищества «Народная польза», 1900. – 499 с.
18. Лисенко Н. В. Етнопедагогіка дитинства / Неллі Василівна Лисенко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2011. – 720 с.
19. Мельничук О. С. Козацьке виховання (ХУІ – ХУІІІ ст.): навч. посіб. / Ольга Сергіївна Мельничук. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Володимира Винниченка, 1999. – 28 с.
20. Мид М. Культура и мир детства / Маргарет Мид. – М.: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1988. – 429 с.
21. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка / Володимир Андрійович Мосіяшенко. – Суми: Університетська книга, 2010. – 174 с.
22. Основи національного виховання / ред. В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З. О. Сергійчук. – К.: Інформ.-вид. центр «Київ», 1993. – 152 с.
23. Педагогическая антропология: учебное пособие / [авт.-сост. Б. М. Бим-Бад]. – М.: Издательство УРАО, 1998. – 576 с.
24. Ромашина С. Я. Использование антропотехник в рамках этнопедагогического подхода [Электронный ресурс] / С. Я. Ромашина, О. И. Давыдова // Интернет-журнал «Эйдос». – 2007. – 30 сентября. – Режим доступа до журн.: [0](#). – Назва з екрана. – див. Електронна бібліотека кафедри.
25. Салимова К. Педагогика народов мира: История и современность: учебное пособие [для высших учебных заведений] / К. Салимова, Н. Додде и др. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – 576 с.
26. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / Мирослав Гнатович Стельмахович. – К.: Радянська школа, 1985. – 312 с.
27. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. / Мирослав Гнатович Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
28. Сухомлинская О. В. Этнопедагогика – средство поликультурного воспитания / О. В. Сухомлинская // Украинский обозреватель. – 1994. – №8. – С.1–3.
29. Сявавко Є. І. Українська етнопедагогіка: навч.-метод. посіб. / Євгенія Іванівна Сявавко. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 159 с.
30. Ткаченко О. М. Етнопедагогіка: навч.-метод. комплекс / Ольга Михайлівна Ткаченко. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 40 с.

31. Ткаченко О. М. Етнопедагогічна компетентність педагога: монографія / Ольга Михайлівна Ткаченко. – Кіровоград: «Імекс – ЛТД», 2012. – 414 с.
32. Ткаченко О. М. Загальні питання етнопедагогіки: навч. посібник / Ольга Михайлівна Ткаченко. – Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 72 с.
33. Українська етнопедагогіка: навч.-метод. посіб. / ред. акад. АПН України В. Кононенко. – К.–Івано-Франківськ: Плай, 2005. – 509 с.
34. Цьось А. В. Традиції фізичного виховання в Україні / А. В. Цьось // Педагогіка і психологія. – 1996 – №3 (12). – С. 182–188.

Допоміжна

1. Богораз В. Г. Чукчи: в 2 ч. / Владимир Германович Богораз. – Ч.2. – Л.: Издательство главсевморпути, 1939. – 196 с.
2. Болбас В. С. Принципы нравственного воспитания в народной педагогике белорусов / В. С. Болбас // Педагогика. – 2009. – №10. – С.86–95.
3. Болбас В. С. Традиции и обычаи белорусского народа как фактор воспитания / В. С. Болбас // Педагогика. – 2010. – №7. – С.106–114.
4. Боряк О. О. Україна: етнокультурна мозаїка / Олена Олександрівна Боряк. – К.: Либідь, 2006. – 328 с.
5. Василевич Г. М. Эвенки: Историко-этнографические очерки (XVIII – начало XX в.) / Глафира Макарьевна Василевич. – Л.: Наука, 1969. – 304 с.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник [для педагогів, виховників, молоді і батьків] / Григорій Ващенко. – Полтава: Полтавський вісник, 1994. – 192 с.
7. Виноградов Г. С. Детские тайные языки / Георгий Семенович Виноградов. – Иркутск: Издание Восточно-Сибирского Отделения Русского Географического Общества, 1926. – 28 с.
8. Виноградов Г. С. Детский народный календарь (из очерков по детской этнографии) / Георгий Семенович Виноградов. – Иркутск: Издание Восточно-Сибирского Отделения Русского Географического Общества, 1924. – 35 с.
9. Геркерова О. М. Ідеї сімейного виховання на засадах єврейської етнопедагогіки (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. / Олександра Михайлівна Геркерова; Республіканський вищий навчальний заклад «Кримський гуманітарний університет». – Ялта, 2011. – 19 с.
10. Граціанська Л. М. Нариси з народної математики України / Любов Миколаївна Граціанська. – К.: Видавництво Київського університету, 1968. – 98 с.
11. Грицак Є. Дитина в українських народних повір'ях і в народному лічництві / Є. Грицак // Неопалима купина. – 1995. – №3–4. – С.75–100.
12. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор (віршовані жарти) / Галина Василівна Довженок. – К.: Наукова думка, 1981. – 172 с.
13. Дружинин В. Н. Психология семьи / Владимир Николаевич Дружинин. – Спб.: Питер, 2008. – 176 с.
14. Дяченко Т. В. Народно-педагогічні уявлення східних слов'ян у галузі екологічного виховання: навч. пос. / Тетяна Володимирівна Дяченко. – Кіровоград: ПВЦ ТОВ «Імекс», 2002. – 114 с.
15. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учебное пособие / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2005. – 216 с.
16. Иванов П. Игры крестьянских детей в Купянском уезде / Петр Иванов. – Х.: Тип. К.Счасни, 1889. – 84 с.
17. Кудикіна Н. Українські народні ігри малих форм / Н. Кудикіна // Палітра педагога. – 2008. – № 2. – С.3–5.
18. Кукушин В. С. Этнопедагогика: учебн. пособие / Вадим Сергеевич Кукушин. – М.–Воронеж: НПО «МОДЭК», 2002. – 304 с.

19. Кулюткин Ю. Н. Мышление учителя: личностные механизмы и понятийный аппарат / Ю. Н. Кулюткин, Г. С. Сухобская. - М.: Педагогика, 1990.
20. Мудрость веков (Традиционное мусульманское воспитание): в 2 ч. / [авт.-сост. М. А. Хайрулдинов]. - Ч. II. - Симферополь: Крымское учебно-педагогическое государственное издательство, 2000. - 192 с.
21. Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості / Олександр Семенович Найден. - К.: «АртЕк», 1999. - 256 с.
22. Ракава Л. В. Традыцыі сямейнага выхавання у беларускай весцы / Любоу Васільеуна Ракава. - Мінск: «Ураджай», 2000. - 112 с.
23. Редькина Л. И. Этнопедагогика караимов Крыма: монографія / Людмила Ивановна Редькина. - К.: Педагогічна преса, 2001. - 196 с.
24. Субботский Е. В. Детство в условиях разных культур / Е. В. Субботский // Вопросы психологии. - 1979. - № 6. - С.142-151.
25. Хайрулдинов М. А. Этнопедагогика крымскотатарского народа: монографія / Мухиддин Айиддинович Хайрулдинов. - К.: Науковий світ, 2002. - 335 с.
26. Хухлаева О. В. Этнопедагогика: социализация детей и подростков в традиционной культуре / Ольга Владимировна Хухлаева. - М.: Издательство Московского психолого-социального института, 2008. - 248 с.
27. Этнография детства: Традиционные формы воспитания детей и подростков у народов Восточной и Юго-Восточной Азии / под ред. И. С. Кона. - М.: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1983. - 232 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. - Режим доступу: www.kspu.kr.ua
2. Національна бібліотека України ім. І. І. Вернадського. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
3. Библиотека научно-педагогической литературы // Портал современных педагогических ресурсов. - Режим доступу: <http://intellect-invest.org.ua/rus/library>.
4. Педагогический мир (PEDMIR.RU): электронный журнал. - Режим доступу: <http://pedmir.ru>.
5. Эйдос: интернет-журнал. - Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal>

10. Вимоги до заліку

До заліку студент має виконати практичні і творчі завдання, бути спроможним дати відповіді на запропоновані питання.

Питання до заліку:

1. Становлення етнопедагогіки як науки.
2. Сутність поняття «етнопедагогіка».
3. Завдання етнопедагогіки як науки.
4. Взаємозв'язок етнопедагогіки з іншими науками.
5. Мета й завдання української народної дидактики.
6. Основні принципи української народної дидактики.
7. Засоби української народної дидактики.
8. Методи, прийоми та форми української народної дидактики.
9. Традиційне ставлення до вчителя в українців.
10. Мета, завдання та основні напрями виховання в українській народній педагогіці.
11. Завдання, зміст, методи, прийоми та засоби морального виховання.
12. Зміст, методи і форми трудового виховання.

13. Основні форми естетичного виховання українців.
14. Основні завдання козацької педагогіки. Зміст козацької педагогіки.
15. Вирішення завдань фізичного виховання в межах традиційної української народної педагогіки та козацької педагогіки.
16. Обумовленість змісту виховання дітей особливостями життя родини в окремих народів Азії.
17. Виявлення культу дитини в житті японців та інших народів Азії.
18. Етапи виховання дитини у народів Індії, Китаю, Монголії, Японії тощо.
19. Зміст та основні напрями виховання дітей у народів Азії.
20. Основні методи, засоби та форми виховання дітей у народів Азії.
21. Окремі прийоми виховання дітей у народів Азії.
22. Ставлення до дітей у різних народів Океанії.
23. Особливості виховання дітей на островах Самоа.
24. Виховання дітей у народів, що заселяють острів Нова Гвінея.
25. Методи, прийоми та форми виховання дітей у народу манус.
26. Етапи виховання дітей у індіанців.
27. Принципи та зміст виховання дітей в індіанців.
28. Методи та форми навчання і виховання дітей в індіанців.
29. Традиції виховання дітей у деяких народів Європи.
30. Зміст, методи та форми виховання дітей у народів Кавказу.
31. Відображення виховних ідеалів англійців у святкових дійствах Великобританії.
32. Класифікації народних ігор.
33. Народні ігри українців.
34. Ігри народів світу.
35. Способи розподілу ролей в народних іграх.
36. Класифікація народних іграшок.
37. Українські народні іграшки.
38. Іграшки народів світу.
39. Етнічний склад населення України.
40. Актуальні проблеми етнопедагогіки.
41. Сутність етнопедагогічної компетентності.
42. Структурні частини етнопедагогічної компетентності педагога.
43. Зміст етнопедагогічної компетентності менеджера в освіті.
44. Особливості застосування етнопедагогічних ідей у сучасній педагогічній теорії і практиці.
45. Функціональна характеристика етнопедагогічної компетентності організатора в системі освіти.

Практичні завдання:

1. Підготувати 3 потішки та забавлянки, 3 скоромовки, 1 безкінечну пісеньку, 2 українські народні задачі. Прокоментувати їх виховне та освітнє значення.
2. Провести 2 українські народні дидактичні гри.
3. Підібрати 10 українських народних прислів'їв та приказок, зорієнтованих на формування у дітей певних моральних якостей.
4. Підібрати українську народну казку та проаналізувати її з позиції виховної спрямованості.
5. Запропонувати українську народну колискову пісню та проаналізувати її виховну спрямованість. Виявити можливості колискової пісні у вирішенні завдань естетичного виховання.

6. Навести приклади дражнилок і прозивалок. Визначити їх виховну цінність.
7. Визначити наявність народних традицій виховання в педагогічній практиці Б. та О. Нікітіних.
8. Проаналізувати японські народні літературні твори з позиції їх виховної спрямованості.
9. Проаналізувати прислів'я та приказки народів Азії. Визначити, які виховні ідеали знайшли в них відображення.
10. Підібрати ігри народів Азії. Визначити специфіку їхнього змісту в залежності від етнічної належності.
11. Визначити відповідність народним традиціям педагогічних ідей Масару Ібука.
12. Пояснити залежність взаємостосунків між поколіннями від типу культури суспільства (за М. Мід).
13. Порівняти прийоми виховання дітей у різних народів Океанії. Обґрунтувати наявність спільного та відмінного у традиційній педагогіці цих народів.
14. Проаналізувати 3 гри індіанців з позиції їхнього педагогічного потенціалу.
15. Знайти однакове та різне у традиційному вихованні дітей різних народів Європи.
16. Дати характеристику 7 мало відомим українським народним іграм.
17. Підготуватись до проведення 3-х ігор різних народів світу, виявити їх виховний потенціал.

Творчі завдання:

1. Розробити фрагмент бесіди народознавчого характеру з демонстрацією традиційних технологій /зокрема, виготовлення народної іграшки, виготовлення тканини, вишивки, лозоплетіння тощо/, з якими знайомились діти в українців.
2. Створити традиційний образ вихователя в індіанців. Обґрунтувати свою позицію.
3. Підготувати повідомлення про народну іграшку (звернути увагу на такі аспекти: історія іграшки, особливості її зовнішнього вигляду, технології виготовлення, виховна цінність тощо).
4. Підготувати повідомлення про традиції виховання у народу, що проживає на території України (можна підготувати повідомлення за такою структурою: погляди на сім'ю у цього народу; ставлення до дітей; традиційні зміст, засоби, методи та форми виховання, статева диференціація виховання; народні ігри тощо).